

Kunnskapsdepartementet
Elisabeth Løvaas
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

14/1444 - 2 / IINI

Dato:

18.12.2014

Høringsvar om forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven og krav om relevant kompetanse i undervisningsfag

Språkrådet viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet datert 22. oktober 2014. I høringsnotatet foreslår departementet

- å endre reglene om krav om relevant kompetanse i undervisningsfag
- å klargjøre hvilke avgjørelser i skolesammenheng som barneverntjenesten har rett til å ta på vegne av barnet, når barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet
- å endre navnet på faget religion, livssyn og etikk (RLE) og innføre en bestemmelse om tidsbruk knyttet til kristendomskunnskap i læreplanen

Språkrådet ønsker å kommentere de to første forslaga i dette høringsbrevet. Vi kommenterer først endringsforslaga som berører kravet om relevant undervisningskompetanse, deretter endringsforslaga som berører retten til å ta avgjørelser på barnets vegne i skolesaker etter en omsorgsovertakelse. Hovedpoenga våre er disse:

- Språkrådet støtter forslaget om krav om relevant kompetanse i undervisningsfag for alle lærere, og forslaget som gjør kompetansebestemmelsene i opplæringsloven like uansett skolestørrelse og geografi.
- Språkrådet støtter forslaget om at hovedregelen gir barneverntjenesten rett til å ta avgjørelser på vegne av barnet, men vi har kommentarer til flere av enkeltforslaga som dreier seg om hvilke valg foreldrene fortsatt har rett til å ta på vegne av barnet.
- Retten til å velge privat skole og målform bør ligge hos foreldrene etter en omsorgsovertakelse. Valg av skole og målform må ses i sammenheng for å sikre barnet best mulig tilpassa undervisning (jf. opplæringsloven § 2-5 femte ledd).
- Retten til å velge opplæring i og på samisk og i finsk bør ligge hos foreldrene etter en omsorgsovertakelse. Det bør komme tydeligere fram hvilke rettigheter og muligheter barn som har rett til opplæring i og på samisk og i finsk, har til å lære språket ved en omsorgsovertakelse dersom foreldrene *ikke* krever eller har krevd opplæring tidligere. Det

bør også vurderes om det skal gjøres tilsvarende presiseringer som for samisk og finsk, for andre nasjonale minoritetsspråk Norge har ansvar for.

- Språkrådet er skeptisk til departementets forslag om å la barneverntjenesten få rett til å ta avgjørelser om tegnspråkopplæring på barnets vegne etter en omsorgsovertakelse. Det bør legges opp til ei ordning som er slik at det ved uenighet mellom foreldre og barneverntjeneste, skal hentes inn ei faglig og sakkyndig vurdering fra tegnspråkfaglig hold.

Krav om relevant kompetanse i undervisningsfag

Språkrådet støtter i hovedsak departementets forslag til lovendring når det gjelder krav om relevant kompetanse i undervisningsfag for alle lærere, og endringsforslaget som gjør kompetansebestemmelsene i opplæringsloven like uansett skolestørrelse og geografi. Språkrådet har i ei tidligere høring støtta forslag om kompetansekrav for undervisningspersonale ([Forslag til forskriftsendringer - krav til relevant kompetanse i undervisningsfaget](#)). Språkrådet ba den gangen om flere studiepoeng relevant kompetanse for å undervise i faga norsk og norsk tegnspråk på barnetrinnet (60 studiepoeng) enn det som blei foreslått i høringa (30 studiepoeng). Det er i dag fastsatt krav om 30 studiepoeng relevant kompetanse for disse faga.

Rett til å ta avgjørelser på barnets vegne etter omsorgsovertakelse

Departementet foreslår en ny bestemmelse i opplæringsloven og privatskoleloven der det reguleres særskilt om det er foreldrene eller barneverntjenesten som kan ta avgjørelser på vegne av barnet i skolesaker. Departementet foreslår at bestemmelsene utformes slik at hovedregelen etter en omsorgsovertakelse er at barneverntjenesten tar avgjørelser på vegne av barnet, og at det gis en uttømmende oppramsing av hvilke avgjørelser som likevel ligger hos foreldrene.

Forslaget innebærer at barnets foreldre har rett til å ta avgjørelser på vegne av barnet i vesentlige spørsmål som valg av privat skole, fritak fra hele opplæringsplikten, fritak fra undervisning ut fra foreldrenes religion eller livssyn, krav om opplæring i og på samisk og valg av målform.

Høringsnotatet skisserer ei rekke skolesaker som er relevante for hovedproblemstillinga. Språkrådet støtter forslaget om at hovedregelen gir barneverntjenesten rett til å ta avgjørelser på vegne av barnet, men vi ønsker å kommentere flere av enkeltforslaga som dreier seg om hvilke valg foreldrene fortsatt har rett til å ta på vegne av barnet. De forslaga det er relevant for Språkrådet å kommentere, er valg av skole, valg av målform, rett til opplæring i og på samisk og i finsk og rett til tegnspråkopplæring i grunnskolen.

Valg av skole og målform

Språkrådet støtter i hovedsak departementets forslag om foreldrenes rett til å velge privat skole og målform. Siden foreldrenes rett til å velge privat skole dreier seg om valg av *type* privat skole, og barneverntjenesten også har mulighet til å søke en annen offentlig skole enn den skolen barnet sokner til, er det viktig at skolevalget ses i sammenheng med foreldrenes valg av målform. Det er kommunene som etter lokal folkeavstemning velger hvilken målform som skal være hovedmål i de enkelte skolene, og det er ikke utenkelig at et barn etter en omsorgsovertakelse flyttes til en skole som har et annet opplæringsmål. Etter opplæringsloven § 2-5 femte ledd har et barn som overføres til en ny skole med et annet hovedmål, rett til norskundervisning på opprinnelig hovedmål i egen gruppe, uavhengig av hvor mange elever som trenger undervisning i egen gruppe. Sjøl om retten til

norskundervisning i egen gruppe er lovfesta i slike tilfeller, er det viktig at valg av skole og valg av målform ses i sammenheng for å sikre barn under barnevernets omsorg best mulig tilpassa skolegang.

Rett til opplæring i og på samisk og i finsk og rett til tegnspråkopplæring i grunnskolen

Det overordna formålet med forslaget er at regjeringa vil gi barn under barnevernets omsorg bedre tilpassa skolegang. I høringsnotatet skriver også departementet at det er avgjørende at barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, får oppfylt sine rettigheter etter opplæringsloven og privatskoleloven, og at det derfor er av vesentlig betydning hvem som gis rett til å ta avgjørelser på barnets vegne (jf. pkt. 3.3.1). Å opprettholde barnets rett til eget språk kan være spesielt utfordrende etter en omsorgsovertakelse. Det er ikke sikkert at flerspråklige barn har hatt (skole)opplæring i første- eller andrespråket (som ikke er norsk) *før* en omsorgsovertakelse finner sted. I slike tilfeller er det spesielt viktig at det eksisterer et sikkerhetsnett som ivaretar barnets rett til språkopplæring når foreldrene ikke lenger har den daglige omsorgen. Språk er ikke bare et kommunikasjonsmiddel, men en grunnleggende del av et individs identitet og kulturelle uttrykk. Det første språket et barn lærer, er dessuten grunnleggende for all videre språklæring. Derfor er det viktig å sikre barns rett til eget språk, spesielt i tilfeller der barnet må flyttes til et annet hjem der barnets morsmål ikke er i daglig bruk. Dette er ei problemstilling som kan være aktuell for barn som har samisk, finsk eller norsk tegnspråk som morsmål. I denne sammenhengen viser vi også til dette leddet i barnevernloven § 4-15: «Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.»

I høringsnotatet foreslår departementet at retten til å velge opplæring i og på samisk og i finsk skal ligge hos foreldrene også etter en omsorgsovertakelse. Språkrådet støtter dette forslaget, men vi mener likevel det bør komme tydeligere fram hvilke rettigheter og muligheter barn som har samisk og/eller finsk som første- eller andrespråk, har til å lære språket ved en omsorgsovertakelse dersom foreldrene *ikke* krever eller har krevd opplæring tidligere. Opplæringsloven § 2-5 femte ledd gir, som nevnt, rett til opplæring i opprinnelig hovedmål dersom et barn flyttes til en skole med et annet opplæringsmål. Tilsvarende rettigheter mangler i lovverket for barn som har rett til opplæring i og på samisk og i finsk. Sametinget har tidligere påpekt at samiske barn og unges rettigheter, slik de er nedfelt i grunnloven og internasjonale konvensjoner, ikke gjenspeiles i opplæringsloven og privatskoleloven. På bakgrunn av dette har Sametinget ønska en helhetlig gjennomgang og revidering av lovverket.¹ Språkrådet ber om at departementet ser på dette og vurderer om det skal gjøres tilsvarende presiseringer som for samisk og finsk, for andre nasjonale minoritetsspråk Norge har ansvar for.

Når det gjelder norsk tegnspråk spesielt, har departementet foreslått at barneverntjenesten bør ha rett til å ta avgjørelser om tegnspråkopplæring på vegne av barnet etter en omsorgsovertakelse. Sjøl om forslaget forutsetter at barneverntjenesten ivaretar foreldrenes ønske med hensyn til tegnspråkopplæring dersom dette lar seg forene med å sikre barnet forsvarlig opplæring, er Språkrådet skeptisk til å la barneverntjenesten få rett til å ta avgjørelser om tegnspråkopplæring på

---

¹ *Opplæringsloven og privatskoleloven – samiske elevers rettigheter*: <http://innsyn2.e-kommune.no/innsyn_sametinget_norsk/wfdocument.aspx?journalpostid=2014014683&dokid=516941&versjon=4&variant=P&> [16.12.2014]

barnets vegne etter en omsorgsovertakelse. Vi kan ikke regne med at den lokale barneverntjenesten har den nødvendige kompetansen om tegnspråk til å foreta en slik avgjørelse, og det bør legges opp til ei ordning som er slik at det ved uenighet mellom foreldre og barneverntjeneste skal hentes inn en faglig og sakkyndig vurdering fra tegnspråkfaglig hold. Det bør ikke være automatikk i hvem som skal ta avgjørelsen på vegne av barnet.

Vennlig hilsen

Ottar Grepstad
styreleder

Arnfinn Muruvik Vonen
direktør

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrifter.